

VERSLAG OVER HET JAAR 1921.

INLEIDING.

In tegenstelling met het jaarverslag der partij over 1920, kunnen deze keer onze beschouwingen een optimistisch karakter dragen.

Toen toch moesten we constateeren, dat over de geheele linie verslapping, gebrek aan werklust en ledenverlies te bespeuren viel.

In 't begin van 1921 waren we dit verschijnsel nog lang niet te boven. Doch 't schitterend succes, behaald bij de Amsterdamsche gemeenteraadsverkiezingen in Mei '21, scheen een keerpunt te zullen zijn.

De kwartaalstaat per 31 Juni gaf dan ook een aanmerkelijke stijging aan van ons ledental. Die van 31 September vertoonde helaas weer een kleinen teruggang.

Doch uit verschillende — oogenschijnlijk kleine teekenen — maakten we op, dat de goede geest, de behoefte aan actie, de werklust en de accuratesse bij de afdeelingen bezig waren terug te keeren.

Ongetwijfeld heeft daartoe bijgedragen 't besef, dat de opdringende reactie gemakkelijk spel zou hebben met een arbeidersklasse, die niet paraat zou zijn.

De imposante 5-Juni betooging, door Partij en Vakbeweging georganiseerd, was een bewijs, dat de beweging hoogstens even d o m m e l e n, doch niet lang s l a p e n kan.

De extra-propaganda onder de vrouwen, de roode-week in November prikkelde de activiteit onzer afdeelingen met 't resultaat, dat duizende leden ons toegevoegd werden, verschillende afdeelingen opgericht werden en onze bladen honderden nieuwe abonnees wierven.

De volgende bladzijden geven een meer gedetailleerd overzicht. Doch hier reeds meende we te mogen constateeren, dat de partij de misère, de lamendigheid, de futloosheid van 1920 weer te boven is en met frisschen moed en groote werklust het verkiezingsjaar 1922 te gemoet gaat.

AANTAL AFDEELINGEN.

Het aantal afdeelingen der Partij bedroeg op:

31 Dec. 1917	455
31 Dec. 1918	594
31 Dec. 1919	645
31 Dec. 1920	613
31 Dec. 1921	559

In den loop van 1921 werden 41 afdeelingen opgeheven, opricht werden 12 afdeelingen, terwijl in 25 gevallen samensmelting van afdeelingen plaats had.

Dit groote aantal samensmeltingen is een gevolg van de nieuwe indeeling van Amsterdam en Den Haag en de samentrekking van de afdeelingen Buiksloot en Watergraafsmeer met Amsterdam.

Bovendien vonden nog eenige andere samenvoegingen plaats.

Het aantal afdeelingleden der Partij bedroeg op:

31 Dec. 1920	37412
31 Dec. 1921	41472

Hierbij komen 67 verspreide leden, zoodat de Partij op 31 December 1921 totaal 41539 leden telde. Het aantal ging dus in den loop van 1921 met 4061 vooruit: dit is met 10.8 pCt.

Hoewel het aantal afdeelingen dus in den loop van 1921 is verminderd met 54, is het ledental aanmerkelijk toegenomen.

In het verslag over 1920 wezen wij er reeds op, dat de snelle toevoeging van zwak gefundeerde afdeelingen, zooals die in 1919 plaats vond, tot staan was gekomen.

Dit verschijnsel heeft zich in 1921 doorgezet. De innerlijke kracht der partij heeft dit echter zeker geen afbreuk gedaan.

LEDENTAL VANAF 31 DECEMBER 1917:

31 Dec. 1917	26987
31 Dec. 1918	37628
31 Dec. 1919	47870
31 Dec. 1920	37412
31 Maart 1921	36580

Uit bovenstaand staatje blijkt, dat de daling, die zich in 1920 ingezet heeft, is doorgegaan tot 31 Maart 1921. Dit is echter het laagste punt geweest.

Vanaf dien datum blijft ons ledental een gestadigen groei vertoonen. De ledenopgave, die wij de volgende kwartalen van 1921 ontvingen, zijn als volgt:

31 Maart 1921	36580
30 Juni 1921	38284
30 September 1921	37867
31 December 1921	41472

De winst, die wij in het tweede kwartaal boekten, is grootendeels een gevolg van de ontwikkelde actie bij de Amsterdamsche gemeenteraadsverkiezingen.

De teruggang op 30 Sept. '21 is grootendeels te wijten aan het gezonde denkbeeld van de Amsterdamsche federatie om voortdurend niet betalende leden van de ledenlijst te verwijderen.

De stijging van 30 Sept. tot 31 Dec. danken wij aan de krachtige roode-week-actie in de verschillende gewesten gevoerd.

Het aantal mannelijke en vrouwelijke leden was over dien tijd:

	mannen	vrouwen
31 Maart 1921	28956	7624
30 Juni 1921	30262	8022
30 September 1921	29821	8046
31 December 1921	32601	8871

Hoewel het aantal der mannelijke leden nog op 30 Sept. 1921 een kleine inzinking vertoont, is het aantal vrouwelijke leden voortdurend toegenomen.

Niettegenstaande deze — voor wat de vrouwelijke leden betreft — betrekkelijke gunstige cijfers, is de verhouding van het aantal mannelijke tot vrouwelijke leden niet bijzonder bemoedigend. In procenten uitgedrukt bedraagt het aantal vrouwelijke leden pl.m. 21.1 pCt. van het totaal.

PARTIJBESTUUR.

Overeenkomstig de bepalingen van de statuten en reglementen der Partij, waren door de afdeelingen voor de Partijbestuursverkiezing op het Congres 1921 te Utrecht de volgende kandidaten gesteld, die een candidatuur aanvaardden:

a. **Voor lid van het Dagelijksch Bestuur:** als voorzitter W. H. Vliegen, Amsterdam (aftredend); als secretaris C. Werkhoven, Bussum (aftredend); als penningmeester: J. G. v. Kuijkhof, Amsterdam (aftredend); als leden A. B. Kleerekoper, Amsterdam (aftredend); J. Loopuit, Amsterdam; F. M. Wibaut, Amsterdam (aftredend).

Verder is voor het D.B. candidaat gesteld S. R. de Miranda, Amsterdam, die verklaarde geen candidatuur te aanvaarden.

b. **Voor lid van het overige deel van het Partijbestuur:** J. A. Bergmeijer, Dordrecht (aftr.); H. de Boer, Leeuwarden; Mr. D. A. v. Eck, Leiden; F. v. d. Goes, Amsterdam (aftr.); Suze Groeneweg, Rotterdam (aftr.); A. B. Kleerekoper, Amsterdam; R. Kuyper, Amsterdam (aftr.); Jos. Loopuit, Amsterdam (aftr.); Mr. G. W. Sannes, Rotterdam (aftr.); J. H. Schaper, Rijswijk (aftr.); J. ter Laan, Rotterdam; Mevr. L. Tilanus, Amsterdam; Mr. P. J. Troelstra, Scheveningen (aftr.).

Voorts zijn voor het overige gedeelte van het P.B. de volgende kandidaten gesteld, welke verklaarden geen candidatuur te aanvaarden: B. Bakker, Arnhem; D. Bartels, Groningen; K. Brok, Rolde; J. Duijs, Zaandam; Ds. v. d. Heide, Britswerd; L. M. Hermans, Arnhem; A. W. Heykoop, Rotterdam; P. Hiemstra, Leeuwarden; Ds. Horreus de Haas, Zwolle; Mr. M. Mendels, Amsterdam; S. M. de Miranda, Amsterdam; Mevr. C. Pothuis-Smit, Amsterdam; W. v. d. Sluis, Almelo; Dr. Th. v. d. Waerden, Amsterdam; S. de Wolff, Amsterdam; J. v. Zadelhoff, Dordrecht.

Bij enkele candidaatsstelling werden tot leden van het D.B. gekozen: W. H. Vliegen, voorzitter; C. Werkhoven, secretaris; J. G. v. Kuykhof, penningmeester; F. M. Wibaut en A. B. Kleerekoper.

Op de kandidaten voor de overige plaatsen in het P.B. werden uitgebracht 918 geldige stemmen.

Hiervan verkregen:

Troelstra	887 stemmen.
Sannes	881 „
Van der Goes	871 „
Schaper	857 „
Suze Groeneweg	841 „
R. Kuyper	815 „
Jos. Loopuit	517 „
J. A. Bergmeijer	501 „
Van Eck	345 „
Mevr. Tilanus	193 „
H. de Boer	148 „
A. B. Kleerekoper	118 „

Bij dezen uitslag werden alle aftredende Partijbestuurders herkozen. Door het overlijden van den Partijpenningmeester J. G. v. Kuykhof,

moest in deze vacature spoedig voorzien worden. Het P.B. benoemde voorloopig in deze functie p.g. W. Drop van Rotterdam, die op 17 October 1921 in dienst trad onder nadere goedkeuring van het Congres.

Door de verkiezing van W. H. Vliegen tot wethouder van Amsterdam trad hij niet meer als bezoldigd voorzitter der Partij op.

In dit jaar vonden tweemaal verkiezingen van het P.B. plaats. Door de afdeelingen werden voor 1922 de volgende kandidaten gesteld:

A. **Voor lid van het D. B.:** Als voorzitter: W. H. Vliegen, Amsterdam (aftredend); als secretaris: C. Werkhoven, Bussum (aftredend); als penningmeester: W. Drop, tijdelijk Rotterdam.

Als leden: A. B. Kleerekoper, Amsterdam (aftredend); F. M. Wibaut, Amsterdam (aftredend);

B. Voor lid van het overige gedeelte van het Partijbestuur: J. A. Bergmeijer, Dordrecht (aftr.); H. de Boer, Leeuwarden, Mr. D. A. v. Eck, Leiden; F. v. d. Goes, Amsterdam (aftr.); Suze Groeneweg, Rotterdam (aftr.); P. Hiemstra, Utrecht; J. v. Kersen—van Muijlwijk, Rotterdam; R. Kuyper, Amsterdam (aftr.); J. ter Laan, Rotterdam, Jos. Loopuit, Amsterdam (aftr.); Mr. M. Mendels, Amsterdam; A. Roetman, Kralingscheveer; Mr. G. W. Sannes, Rotterdam (aftr.); J. H. Schaper, Rijswijk (aftr.); Mr. P. J. Troelstra, Scheveningen (aftr.).

Verder zijn voor het overige gedeelte van het Partijbestuur de volgende kandidaten gesteld, welke verklaarden geen candidatuur te aanvaarden: J. W. Albarda, Den Haag, J. v. Braambeek, Utrecht, Ds. Horreus de Haas, Zwolle, L. M. Hermans, Arnhem, F. A. v. 't Hoff, Rotterdam, L. Mansholt, Westpolder, Mevr. C. Pothuis-Smit, Amsterdam; W. v. d. Sluis, Almelo; P. Wiersum, Arnhem, S. de Wolff, Amsterdam, J. v. Zadelhoff, Dordrecht.

Het Dagelijksch Bestuur werd bij enkele candidaatsstelling gekozen.

Op de kandidaten voor de overige leden in het P. B. werden uitgebracht 929 geldige stemmen.

Hiervan verkregen:

Troelstra	929 stemmen.
Schaper	866 „
Sannes	876 „
Suze Groeneweg	849 „
Van der Goes	764 „
Jos. Loopuit	567 „
Kuyper	706 „
Bergmeijer	598 „
Van Eck	356 „
De Boer	170 „
J. ter Laan	202 „
Mendels	161 „
Roetman	11 „
Mw. Kersen-v. Muijlwijk	77 „
Hiemstra	195 „

Verkozen zijn dus alle aftredende partijbestuurders, n.l. Troelstra, Schaper, Sannes, Loopuit, R. Kuyper, Suze Groeneweg, Van der Goes en Bergmeijer.

VERGADERINGEN PARTIJBESTUUR.

Het partijbestuur kwam in 1921 dertien malen bijeen. In Juni vond een bespreking plaats met afgevaardigden der gewesten ter bespreking der Roode Week-actie en de te voeren winter-propaganda.

HET CONGRES.

In het jaar 1921 werden twee congressen gehouden. Het Paaschcongres, dat 27, 28 en 29 Maart te Utrecht werd gehouden, was hoofdzakelijk gewijd aan de besprekingen omtrent de Ziekteverzekeringwet, het Militarisme, de Werkloosheid en de internationale positie der S. D. A. P. De op dit congres aangenomen resoluties werden opgenomen in het congresverslag.

In den loop van het jaar besloot het P.B., met het oog op de Kamerverkiezingen in 1922, met Kerstmis een verkiezingscongres te houden, waar het verkiezingsprogramma werd vastgesteld.

Verslagen van secretaris, penningmeester, Kamerfractie enz. werden niet uitgebracht, doch wel werden de P.B.-ers gekozen.

De besprekingen liepen hoofdzakelijk over de vaststelling van het verkiezingsprogramma. Dit programma werd reeds, benevens enkele andere congresbesluiten, in het verslag van het verkiezingscongres gepubliceerd.

Bij den aanvang van het congres werd een commissie uit de afgevaardigden benoemd om het ontwerp-verkiezingsprogramma van het P.B. benevens de ingekomen amendementen na te gaan. Een aanbevelenswaardige methode, mits de discussies op het congres er werkelijk door bekort worden.

PARTIJRAAD.

De Partijraad kwam dit jaar eenmaal bijeen te Arnhem op 26 en 27 December 1921 en wel ter bespreking der candidaatstelling voor de Kamerverkiezingen. Eveneens werd op deze vergadering nogmaals besproken de combinatie van functies.

Na langdurige besprekingen werden door den Partijraad de volgende voordrachten opge maakt:

Friesland: Mr. G. W. Sannes, P. Hiemstra, H. de Boer, K. Sikkema.

Groningen—Drente: J. H. Schaper, Mw. De Vries—Bruins, E. Rugge, K. Brok, J. A. Bergmeijer, D. Bartels.

Overijssel: J. W. Albarda, W. v. d. Sluis, Van Ruijven, A. Leendertz-Ladenius, E. Vogt.

Gelderland: A. B. Kleerekoper, J. H. van Braambeeck, ds. Faber, E. Nannenbergh, C. Werkhoven.

Utrecht: F. W. N. Hugenholtz, A. v. d. Hoeve, P. Moltmaker, J. Reijnders, J. J. Weijkamp.

Haarlem—Helder: J. E. W. Duys, Th. v. d. Waerden, C. Thomassen, F. van Meurs, J. Westerhof, A. de Vries.

Rotterdam—Dordrecht: J. ter Laan, Suze Groeneweg, J. van Zadelhoff, J. Brautigam, B. J. v. Stapel, A. B. de Zeeuw, J. A. Bergmeijer, P. de Bruin.

Den Haag—Leiden: K. ter Laan, F. L. Ossendorp, A. IJzerman, W. Drees, F. van Meurs.

Amsterdam: P. Troelstra, J. v. d. Tempel, A. H. Gerhard, Jos. Loopuit, E. Polak, G. v. d. Bergh.

Brabant, Limburg, Zeeland: W. H. Vliegen, W. C. de Jonge, G. F. Lindeijer, P. G. Gruijs, W. Drop, Ch. v. d. Bilt, H. v. d. Ploeg.

CURSUSSEN.

Evenals het vorig jaar werd ook in dit jaar weer een kadercursus gehouden, doch speciaal voor de vrouwen.

Deze vrouwencursus werd gehouden op 10 en 11 December 1921 in de veilingzaal van de Beurs

te Amsterdam. Door pl. m. 70 vrouwen werd hieraan deelgenomen.

De volgende onderwerpen werden behandeld: „De arbeidswetten en de huwelijkswetgeving”, door C. Pothuis-Smit.

„De landspolitiek en de vrouwen”, door mr. G. W. Sannes.

„Moederschapszorg van Overheidswege”, door Suze Groeneweg.

„Bescherming en verbod van vrouwenarbeid”, door Mw. Wibaut-B. v. B.

„Crisis, werkloosheid en Socialisatie”, door J. van den Tempel.

„Practische wenken voor spreeksters”, door W. H. Vliegen.

Een uitvoerig verslag werd, evenals van den Socialisatie-cursus, uitgegeven.

In het verslag over 1922 komen we op den verkoop van het verslag van den vrouwencursus nog even terug.

COMMISSIES.

De bestaande commissie, die in 1921 werd ingesteld, ter nadere bestudering van de bedrijfsorganisatie, is met twee personen uitgebreid, n.l. met mr. G. v. d. Bergh en G. J. A. Smit Jr., beiden te Amsterdam.

Aan de commissie voor het politiek systeem werd n toegevoegd mr. G. v. d. Bergh en A. IJzerman.

Verder benoemde het P.B. een commissie, die heeft na te gaan of, en zoo ja, welke, wijzigingen het onderwijsprogramma der Partij moet ondergaan in verband met de nieuwe Onderwijs-wet. Leden van deze commissie zijn: J. W. Albarda, mevr. Adelaar-Fürth, P. Hoogland, A. B. Kleerekoper, E. Kupers, F. L. Ossendorp, Th. Thijssen, P. Voogd, mevr. M. Wibaut-B. v. B.

Door deze commissie is een concept-onderwijsparagraaf voor het verkiezingsprogramma geredigeerd.

Het P.B. stelde verder, in samenwerking met het N. V. V., een commissie samen, ten doel hebbend het organiseren van een arbeidersvacantieweek. De leden van deze commissie zijn: L. A. Ankum, J. Eisenlöffel, ds. A. v. d. Hoeve, J. de Jager, A. M. de Jong, A. B. Kleerekoper, R. Kuyper, F. van Meurs, F. Mijnsen, R. Stenhuis, L. Tilanus, G. Versteeg, H. W. Vliegen, K. Vorrink, L. v. d. Wal, F. v. d. Walle, C. Werkhoven, F. M. Wibaut, mevr. M. Wibaut-B. v. B., J. A. van Zutphen, G. Zwertbroek.

Voorts hadden besprekingen plaats over de arbeidersontwikkeling met p.g. A. H. Gerhard en P. Voogd, die op zich namen een rapport over den toestand der arbeidersontwikkeling samen te stellen.

Voor de regeling der schriftelijke propaganda bij de Kamerverkiezingen benoemde het P.B. een commissie, bestaande uit: J. F. Ankersmit, A. B. Kleerekoper en C. Werkhoven.

Bovendien werden pogingen aangewend tot het samenstellen eener commissie, die ten doel had te onderzoeken de mogelijkheid van het oprichten van een Arbeidsbank. Deze pogingen hadden door verschillende oorzaken geen gunstig resultaat.

De koloniale commissie onderging geen verandering. Door haar werd een concept-koloniale paragraaf geleverd voor het verkiezingsprogramma 1922.

De commissie van geschillen bestond, evenals vorig jaar, uit mr. G. v. d. Bergh, S. R. de Miranda en dr. D. A. Sloos.

„HET VOLK”.

Het aantal abonneementen op „Het Volk” daalde in het eerste kwartaal van dit jaar, evenals dit met het ledental der partij het geval was.

Doch na de Amsterdamsche gemeenteraads-verkiezingen valt ook hier een verbetering te constateeren.

Bovendien besloot het P.B. in November 1921 om met ingang van 1 Januari 1922 „Het Volk” uit te geven in 8 pagina's per dag voor den prijs van 25 cents per week.

Van deze prijsverlaging maakte de directie van „Het Volk” gebruik om een groote landelijke propaganda voor het blad te organiseren, welke gelijktijdig met de Roode Week-actie werd ingezet.

Het resultaat hiervan was zeer gunstig. Eenige duizenden abonné's werden gewonnen.

P.g. J. Th. Kummer, directeur van „Het Volk”, vroeg in November ontslag uit zijn functie aan het P.B., met ingang van 1 Februari 1922, welk verzoek werd ingewilligd, onder dankzegging voor het belangrijke werk, dat hij gedurende zijn kort directeurschap tot stand heeft gebracht.

Als zijn opvolger werd p.g. H. Masereeuw benoemd en als administrateur, waarnemend directeur p.g. Chr. van Doorn.

Met deze benoeming heeft het Partijbestuur bereikt, dat de leiding van „Vooruitgang”, „Het Volk” en „Ontwikkeling” voor een groot deel in dezelfde personen vereenigd is.

„VOORWAARTS”.

Ons partijblad „Voorwaarts” wist zich gedurende 1921 goed te handhaven. De directie zag kans het aantal abonné's belangrijk op te voeren.

Door het bedanken van p.g. J. W. Matthijsen in Februari als directeur, kwam de leiding geheel in handen van den hoofdredacteur Y. G. v. d. Veen, die in den loop van 1921 tot directeur-hoofdredacteur benoemd werd.

„De SOCIALISTISCHE GIDS”.

Doordat met den te lagen prijs van ons wetenschappelijk maandschrift „De Socialistische Gids” de exploitatie niet sluitend te maken was, zag het P.B. zich genoodzaakt den abonnementsprijs met ingang van 1 Juli 1921 te verhoogen van f 8 tot f 12 per jaar voor leden der partij en van f 10 tot f 15 voor niet-leden der partij.

„De DAAD”.

Door oneenigheid in de redactie van dit maandblaadje en door teruggang van het abonnentental, adviseerde het P.B., dat dit blad subsidieerde, om het op te heffen, aan welk advies is voldaan.

PROPAGANDISTEN.

Zooals in het jaarverslag over 1920 reeds terloops werd medegedeeld, trad als propagandist voor het gewest Gelderland met 1 Januari 1921 op Jan Dijk, die na zeer korten tijd weer bedankte, wegens zijn benoeming tot controleur bij den dienst der Werkloosheidsverzekering te Winschoten. In Februari werd reeds, in overleg met het P.B., P. Wiersum als propagandist aangesteld.

KWESTIES.

In het Zuiden van Limburg ontstond in den loop van dit jaar een ernstig geschil. De partij-propagandist Van der Ploeg met zijn aanhang eenerzijds, W. Smid, Chr. v. d. Bilt, mevr. Geijs en hun vrienden anderzijds voerden een felle onderlingen strijd, waarvan de coöperatie „Glück Auf” o. a. het middelpunt was.

Hoewel het P.B. herhaalde pogingen aanwendde om dit geschil in der minne te schikken, mocht dit in 1921 niet gelukken. In het verslag over '22 komen we op deze kwestie terug.

In Winschoten kon, na herhaalde bezoeken en vergaderingen van het P.B. een kwestie, gerezen tusschen de Raadsfractie en het raadslid p.g. P. Huisman, tevens agent van „Het Volk”, niet beslecht worden. P.g. Huisman bleef, niet tegenstaande hij als lid der partij bedankt had, omdat hij zich niet kon vereenigen met een door zijn fractie ingenomen standpunt, toch zijn zetel handhaven. Voor den afloop zie men het verslag over '22.

INTERNATIONALE BETREKKINGEN

Het Partijbestuur achtte 't noodzakelijk om overleg te plegen met de Belgische partijleiding, inzake de Wielingenkwestie. Het benoemde daarvoor een delegatie, bestaande uit: Mr. P. J. Troelstra, J. H. Schaner, Mr. G. W. Sannes, W. H. Vliegen, F. M. Wibaut, F. v. d. Goes, H. van Kol, H. Polak en C. Werkhoven, die op 22 Mei te Brussel besprekingen voerde met de Belgische partijleiding, waarbij volkomen overeenstemming werd bereikt.

Zij stelden vast:

1e. dat de Wielingenkwestie definitief geregeld moet worden door minnelijk overleg of, indien blijkt, dat dit de oplossing niet brengen kan, langs den weg, aangewezen in het convenant van den Volkenbond. Als onaannemelijk moet worden beschouwd elke oplossing, die niet te allen tijde aan België de vrije scheepvaart van en naar Zeebrugge zou waarborgen, en die niet aan Nederland gelijke rechten zou verzekeren voor zijn Scheldehavens;

2e. dat zodra een regeling van de Wielingenkwestie getroffen is, de verdragen onverwijld moeten worden ondertekend volgens de ontwerp-overeenkomst, die reeds tot stand gekomen is. Teneinde den geest van verzoening te bevorderen, de goede betrekkingen tusschen de beide volken te handhaven en de economische belangen hunner wederzijdsche landen te waarborgen, nemen zij op zich, deze opvattingen in de parlementen en voor de openbare meening te verdedigen.

Verder deed het P.B. zich vertegenwoordigen op het Congres der Duitsche Meerderheidspartij te Görlitz door Jos. Loopuit, op het Fransche Partijcongres door H. H. van Kol en op het 50-jarig feest der Deensche Partij door p.g. P. J. Troelstra.

ARBEIDERS JEUGDCENTRALE.

Door den Jeugdraad werd als tweede bezoldigde voor de A.J.C. als secretaris-penningmeester gekozen P. Schuhmacher, die op 1 Dec. 1921 in functie trad.

Na de benoeming van W. Drop tot partij-penningmeester, bedankte W. H. Vliegen als lid van het Centraal Bestuur en wees het P.B. in zijn plaats W. Drop als vertegenwoordiger van het P.B. aan.

In de leden van den Jeugdraad, aangewezen door het P.B., vond de volgende wijziging plaats.

In de plaats van Mevr. Posthumus—van Looi, die voor deze functie bedankte, werd door het P.B. J. Reitsma van Rotterdam aangewezen.

Het aantal leden en afdelingen der A.J.C. bleef vrijwel gelijk. Toch is er een belangrijke verbetering in de Jeugdcentrale te constateeren. De leiding heeft zich gedurende dit jaar niet in de eerste plaats toegelegd op de uitbreiding van het ledental en afdelingen, maar in hoofdzaak haar aandacht geschonken aan de verbetering van het werken der afdelingen zelf.

Getracht is het gevoel van saamhoorigheid met de arbeidersbeweging aan te kweken. Bovendien is zeer veel werk besteed aan de opvoering van het geestelijk peil der leden.

VERKIEZINGEN.

Hieronder laten wij volgen een staatje, dat een overzicht geeft van het resultaat der gehouden gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam, in 1919 met het algemeen mannenkiesrecht en in 1921 toen voor het eerst de vrouwen meestemden:

Gemeenteraadsverkiezingen Amsterdam.

	Aantal kiezers.	Aantal uitgebrachte geldige stemmen.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte geldige stemmen tot het aantal kiezers.	Uitgebracht op de S. D. A. P.	Verhouding in % van het aantal op de S. D. A. P. uitgebrachte stemmen tot het totaal aantal uitgebrachte geldige stemmen.	Aantal zetels in den Raad.	Aantal zetels in den Raad door de S.D.A.P. bezet.	Verhouding in % van het aantal S. D. A. P. zetels tot het totaal aantal zetels in den Raad.
In 1919	151019	121215	80.25	35241	29.07	45	13	28.88
1) 1921	325472	275684	84.7	84027	30.51	45	14	31.11

1) Na de uitbreiding der gemeente.

Den 27sten Juni werden als gevolg van deze verkiezing 3 soc.-dem. wethouders gekozen.

In Delft waar ook voor de eerste maal de vrouwen meestemden waren de uitkomsten niet zoo gunstig. Wij konden daar ons aantal raadsleden behouden, doch dit beteekende percentsgewijs een kleinen teruggang, omdat door uitbreiding der gemeente het aantal raadsleden werd vergroot.

VERTEGENWOORDIGING.

Het P.B. benoemde p.g. A. H. Gerhard tot vertegenwoordiger op de meeting van den Bond voor Plaatselijke Keuze op Hemelvaartsdag te Haarlem.

STUDIECLUB.

De studieclub, die de Partij gedurende vele jaren belangrijke diensten heeft bewezen, werd in 1920 opgeheven. De bibliotheek ging over naar het P.B. en werd op het Partij secretariaat ondergebracht. Zoodra wij over voldoende kantoorruimte beschikken, wordt zij op kaart gebracht en ten dienste gesteld van het ontwikkelingswerk der Partij.

DE NOOD IN DE VENEN.

De geweldige werkloosheid in het voorjaar in de Drentsche venen was oorzaak, dat de bevolking in deze streek een ontzettende ellende had te ondergaan. Mr. G. W. Sannes vond hierin aanleiding de regering over den toestand te interpelleeren. Daar de communisten in deze streek van de wanhoop en misère der bevolking

voordeel trachtten te trekken en actie gingen voeren tegen de moderne organisaties en onze Partij, besloot het P.B. daar maatregelen tegen te nemen.

De partijsecretaris trad als vertegenwoordiger van het P.B. in verschillende openbare vergaderingen op, om het wezen van de politiek der communisten onder de aandacht der bevolking te brengen.

Waar de werkloosheid bleef aanhouden en hulp op groote schaal geboden diende te worden, besloot het P.B. tot het houden van een groote inzameling door middel van een „krabbel” in „Het Volk” op 10 December 1921.

Bovendien gaf het P.B. speciaal voor de bevolking in de venen een brochure uit, in een oplaat van 50.000 exemplaren, geschreven door Mr. G. W. Sannes getiteld „Tegen Kapitalisme en Communisme”, welke gratis werd verspreid.

Waar het totaal bedrag van deze inzameling in 1921 niet bekend werd, zal zulks in het verslag over 1922 vermeld worden.

Door het P.B. werden de noodige maatregelen getroffen, om de steunverleening op zoo'n billijk mogelijke wijze te doen plaats hebben.

De eerste hulp, die geboden werd, was het verstrekken van krentenbrood op Kerstmis.

NOOD RUSLAND.

Om eveneens mede te helpen den geweldigen hongersnood in Rusland te lenigen, wekte het P.B. de partij op tot het afdragen van een uurloon. De opbrengst plm. f 11.000, wordt aan het I.V.V., dat zich met de voedselverstrekking en organisatie belast had, afgedragen.

STEUN METAALBEWERKERSSTAKING.

Aan de steunbeweging voor de stakende metaalbewerkeren werd door de Partij medegewerkt. Waar deze medewerking slechts ten doel had die partijgenooten te bereiken, die door middel van het N.V.V. niet bereikt konden worden, was de opbrengst niet bijster groot. De afrekening vond met het N.V.V. plaats.

ACTIES.

De in dit jaar gehouden acties zijn vele. Onze 1-Meidag slaagde overal goed. Hij werd gevierd onder de in overleg met het N.V.V. vastgestelde leuze: „Voor de Internationale Ontwepening en voor de Socialisatie”.

Op 5 Juni werd in samenwerking met het N.V.V. een groote betooging gehouden, die, wat de deelneming betreft, alle vorige meetings en betoogingen overtrof. Het aantal deelnemers was 50.000. Deze grootsche demonstratie tegen de reactie heeft een buitengewoon goeden indruk in het land gemaakt.

Naar aanleiding van de Juni-circulaire der regering inzake woningbouw, zonden het P.B. en het N.V.V. het hieronder volgend adres aan den Minister van Arbeid op 6 September 1921:

„Ondergeteekenden, optredend namens het bestuur van het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen en de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Nederland, wenden zich tot Uwe Excellentie, naar aanleiding van de door U dato 1 Juni 1921 aan de gemeentebesturen gezonden circulaire, betreffende den woningnood en woningbouw.

Onze besturen meenen Uwe Excellentie niet te moeten verhelten, dat zij met groote verbaazing van den inhoud dezer circulaire hebben kennis genomen. Op de door Uwe Excellentie gepubliceerde cijfers betreffende den woningnood en de optimistische verwachting, dat wanneer de in de circulaire genoemde 90.000 woningen gereed zullen zijn, „het vraagstuk van volkshuisvesting weder bezien kan worden als een van woningproductie en van woningverbetering”, zullen onze besturen hier niet dieper op ingaan. Uit verschillende berekeningen, door op dit gebied ter zake kundigen gemaakt omtrent den huidige woningnood en den noodzakelijken aanbouw, is wel gebleken, dat de toestanden op het gebied der volkshuisvesting aanmerkelijk ongunstiger zijn dan in de circulaire van 1 Juni wordt voorgesteld.

Voor al in de groote steden van ons land zijn de woningtoestanden nog steeds zoo bedroevend, dat er allerminst sprake mag zijn van verzwakking van regeeringshulp. Blijkens de laatste woningtelling woonden er immers niet minder dan 60.841 gezinnen bij anderen in. Voor de 4 groote steden van ons land was dat cijfer 25.275.

De ondergeteekenden, bekend met het arbeidersleven, kunnen Uwe Excellentie de verzekering geven, dat deze cijfers slechts een bescheiden beeld geven van de werkelijkheid, daar bij de woningtelling groote groepen van inwonenden worden verzwegen, hetzij uit vrees voor den huiseigenaar, hetzij om andere redenen. In deze steden is het voor een groot deel der jong-gehuwden nog steeds buitengesloten, dat zij een woning kunnen betrekken, welke omstandigheid op de toekomst van duizenden gezinnen een noodlottige uitwerking heeft.

Van verbetering der woninggelegenheid voor de tienduizenden gezinnen, die in krotten hun bestaan voortslepen, is geen sprake: van het afbreken dezer krotten nog veel minder.

In de laatste twee jaren is de woningnood nog verergerd in plaats van verminderd.

Wanneer Uwe Excellentie de groote veranderingen in de tot 1 Juni gevolgde woningpolitiek der regeering in verband tracht te brengen met het vraagstuk van voldoende arbeidskrachten, moeten wij daartegen krachtig stelling nemen. Van de zijde der bouwvakorganisaties is alle medewerking verleend, ten einde te zorgen, dat de arbeidskrachten, waaraan de bouwnijverheid behoefte bleek te hebben, beschikbaar kwamen. Zelfs werd hunnerzijds de aanvoer van een groot aantal werklieden uit het buitenland toegelaten.

Zij merken omtrent het standpunt van Uwe Excellentie op, dat het volkomen verkeerd is het vraagstuk zoo te stellen, alsof er in Nederland sprake kan zijn van een vast corps bouwvakarbeiders en dat dus de woningproductie daarnaar moet worden geregeld. In werkelijkheid is de toestand zoo, dat deze groep groote elasticiteit vertoont en zich aanpast aan de behoefte en wel binnen zeer korten tijd. Dus niet het aantal arbeiders mag de productie bepalen, doch het omgekeerde: de behoefte aan woningen moet het aantal bouwvakarbeiders

beïnvloeden. Dit proces is dan ook reeds sterk aan den gang, zoo sterk, dat de ondergeteekenden van de uitwerking der circulaire niet onbelangrijke werkloosheid vreezen, indien zij in vollen omvang wordt toegepast.

Als Uwe Excellentie haar standpunt handhaaft en aan de gemeentebesturen dus niet toestaat, dat zij regelmatig voortwerken aan de voorbereiding van nieuwe bouwplannen, zelfs gereed gekomen plannen niet meer tot uitvoering mogen komen, dan zal binnen zeer korten tijd groote werkloosheid in de bouwvakken intreden, gepaard gaande met een nijpenden nood.

In deze circulaire, die ten doel heeft den bouw volgens de Woningwet te remmen en daarvoor den z.g. „premiebouw” in de plaats te stellen, zien ondergeteekenden een sociaal nadeel van groote beteekenis.

De premiebouw beteekent in de meeste gevallen een extra-winst voor den particulieren bouwer. Hij zal zich, zoodra de bouw voltooid is, door verkoop aan elke verantwoordelijkheid onttrekken. Maakt hij geen gebruik van de hypotheek, dan is de bouwer vrij de door hem gebouwde woningen tegen elken prijs te verhuuren.

Bij den bouw krachtens de Woningwet is in elk opzicht het tegenovergestelde het geval. De overheid houdt toezicht niet slechts op de wijze van den bouw, maar ook op de vaststelling der huren. Na aflossing van het bouwvoorschot komt de gemeenschap in het waardevol bezit van de krachtens de Woningwet gebouwde woningen. Daarenboven vormen de woningbouwverenigingen, met de gemeentebesturen en hun bouwdiensten, te zamen een nieuw orgaan, anders en beter toegerust dan het particuliere bedrijf, dat vooral in de toekomst voor het volk groote waarde zal hebben en waarvan een sterke, opvoedende kracht uitgaat.

Door Uwe Excellentie wordt, wat in deze richting nauwelijks tot rijpheid is gekomen, tot onvruchtbaarheid gedoemd. Zelfs waar op het terrein der productie de arbeiders samenwerking zoeken en aldus een element vormen van snellen en goeden bouw, laat Uwe Excellentie niet slechts na deze groepen tegemoet te treden, doch wordt haar het werken zoo niet onmogelijk, dan toch uitermate moeilijk gemaakt.

Ondergeteekenden kunnen de gedachten niet nalaten te uiten, dat de regeering wel sterk is gekomen onder den invloed van het particuliere bouwkapitaal en zijn vertegenwoordigers. Het eerste, meest tastbare resultaat daarvan is, dat volgens hun gegevens, althans in de groote steden, de huur van de woningen, gebouwd of nog te bouwen, met bouwpremie, f 600 of hooger bedraagt. Van deze zullen er spoedig pl. m. 25.000 verrijzen, waardoor de middenstand goeddeels uit den woningnood zal zijn gekomen, maar daarentegen de arbeiders, die een dergelijke huur niet kunnen opbrengen, nog een aantal jaren langer van een behoorlijke woning verstoken zullen blijven.

In bovenstaande hebben ondergeteekenden enkele bezwaren naar voren gebracht, naar aanleiding waarvan zij een dringend beroep op Uwe Excellentie doen, om aan de voorschriften van de circulaire van 1 Juni geen uitvoering te geven.

Zij meenen, dat:

1e. tot nu toe niet gebleken is, dat bij de groote behoefte aan woningen eenige kans van overproductie zou bestaan;

2e. het aantal arbeidskrachten zich heeft te regelen naar de behoefte aan woningen, zoodat

een sterke beperking van het aantal bouwplannen niet noodzakelijk is;

3e. niet geëischt mag worden het bewijs, dat de particuliere bouwnijverheid niet kan voorzien in de behoefte aan arbeiderswoningen, alvorens steun te verleenen op den voet van de Woningwet, maar dat integendeel de gemeenschapszorg, zooals die door de gemeentebesturen en de woningbouwverenigingen wordt opgevat, krachtig dient te worden gesteund en bevorderd;

4e. dat slechts, wanneer de regeering het voorbeeld geeft van energiek en systematisch goed georganiseerd ingrijpen, er op gerekend mag worden, dat de arbeidersorganisaties regelmatig en met inspanning van al haar krachten de regeering en de gemeentebesturen terzijde zullen staan;

5e. financiële overwegingen, hoewel zeer belangrijk, ondergeschikt moeten worden gemaakt aan de behartiging van dit groote volksbelang.

Doet de regeering dit niet, dan zullen geschichten achtereen de gevolgen van den ontzettenden woningnood ondervinden.'

* * *

In samenwerking met den bond van soc. dem. Vrouwenculbs werden op den 18en September op 18 verschillende plaatsen in het land meetings gehouden, in sommige plaatsen vooraf gegaan of gevolgd door een straatdemonstratie. Voor dezen vrouwendag werd een manifest uitgegeven, dat in een aantal van 477.725 verspreid werd.

Als extra-propaganda onder de vrouwen werden door het P.B. twee brochures gratis ter beschikking van de afdelingen gesteld, geschreven door Mevr. Wibaut—B. v. B. en door J. H. Schaper resp. getiteld: „De Gouden Boot” en „De Vrouw in den strijd”, welke in een oplage van 100.000 en 109.000 verspreid zijn geworden.

In verband met de opening der Vredeskongressie te Washington op 11 November, besloot het P.B. tot het beleggen van een groote meeting in den Haag in den Dierentuin, ten einde ons standpunt inzake de ontwapening uiteen te zetten, waar Troelstra en Fimmen spraken.

Tenslotte organiseerde het P.B. in November een speciale propagandamaand, om ons ledental op te voeren en de noodige propaganda voor onze pers te maken. Een speciaal voor dit doel geschreven brochure van A. B. Kleerekoper, getiteld „De bordjes verhangen”, werd in een aantal van 85.000 gratis door het geheele land verspreid.

Deze roode maand, die uitstekend geslaagd mag heeten, bracht ons, na afschrijving van de gewone bedankjes, in een kwartaal een vooruitgang van pl.m. 3600 nieuwe leden, terwijl daarenboven vele abonnees op „Het Volk”, „Voorwaarts” en gewestelijke pers werden gewonnen.

Rest ons nog te vermelden, dat met Kerstmis de eerste verkiezingskrant, samengesteld door de commissie voor de schriftelijke verkiezingspropaganda, genaamd „Roode Hulst” in een oplage van ruim 638.000 exemplaren werd verspreid.

PERSONALIA.

Ook hier willen wij eenige woorden wijden aan de nagedachtenis van twee onzer oudste strijders, die beiden een onvervulbare plaats in onze gelederen hebben opengelaten, n.l.

onze partijpenningmeester J. G. v. Kuykhof, die 25 Juni 1921 en W. Helsdingen, die 20 Augustus 1921 overleed.

Ruim 20 jaren heeft Van Kuykhof eerst als secretaris-penningmeester, daarna als penningmeester de partij de grootste diensten bewezen.

Willem Helsdingen behoorde tot de oudste strijders voor het socialisme in Nederland. Met onverzwakte trouw hebben beide partijgenooten onder de moeilijkste omstandigheden voor het socialisme op de bres gestaan. Beiden zullen zij in de geschiedenis van het Nederlandsche Socialisme blijven leven.

Voorts zijn de partij dit jaar ontvallen Otto Cohen, Utrechtsch Statenlid, J. J. Joosse, Hoofdbestuurder van den Bond van Ned. Onderwijzers en A. Boerkoel, alle drie verdienstelijke strijders voor de Nederlandsche arbeidersbeweging.

* * *

Naast deze droeve herinneringen kunnen wij gelukkig in dit verslag ook een verheugend feit vastleggen, n.l. het jubileum van p.g. H. H. van Kol. Op 21 September 1921 was het 50 jaar geleden, dat p.g. Van Kol toetrad tot de Eerste Internationale. Het H.B. besloot naar aanleiding van deze gebeurtenis Van Kol openlijk te huldigen.

Op de receptie, die in Den Haag gehouden werd, en waar Van Kol door afgevaardigden uit 't geheele land werd geluk gewenscht, werden de handteekeningen verzameld van alle bezoekers.

Ter gelegenheid van het kerstcongres 1921 werd onzen veteraan een prachtig leeren album aangeboden, waarin behalve een fraai uitgevoerde opdracht, de bovenbedoelde handteekeningen vereenigd waren.

Tenslotte zij hier herinnerd aan den 60sten geboortedag van een der belangrijkste figuren uit onze partij. Wij bedoelen p.g. H. Masereeuw. Hij moge de politiek onzer partij niet gemaakt hebben — hij deed even gewichtig werk: hij maakte door zijn commercieele gaven het mogelijk, dat door middel van ons orgaan, van onze brochures en boeken, onze beginselen werden verbreid onder de massa.

Als blijk van de groote waardeering voor Masereeuw's arbeid voor de Partij, bood het P. B. hem op dien dag twee mooie etsen aan, ter versiering van zijn kantoor.

Moge hij er nog lang peizier van hebben.

* * *

En hiermede, partijgenooten, zijn wij aan 't eind gekomen van ons jaarverslag over 1921.

't Was een jaar van hard werken voor onze geheele beweging. Het resultaat echter heeft aller inspanning beloond.

De inzinking van ons ledental zijn we schitterend te boven gekomen.

Met nieuwe strijdlust en frisch élan gaan we 1922, het jaar van de algemeene verkiezingen voor de Tweede Kamer te gemoet.

Voor 't eerst zal de vrouw over de geheele linie aan dezen strijd deelnemen. Het resultaat daarvan is nog een vraag op dit oogenblik.

Moge ons jaarverslag over '22 er van kunnen getuigen, dat de pessimisten onder ons ongelijk hebben gekregen en dat de eerste groote stap der vrouwen op 't gebied der politiek er een geweest is, die ging in de richting van een betere, van een rijkere, van een socialistische samenleving.

C. WERKHOVEN,

partij-secretaris.